

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu, Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie: Sędzia Sądu Okręgowego Ryszard Małecki

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2021 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w K.

przeciwko J. K. i E. K.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku częściowego Sądu Rejonowego w Pile

z dnia 13 października 2020 r.

sygn. akt I C 309/20

uchyla zaskarżony wyrok częściowy i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Pile do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Ryszard Małecki

UZASADNIENIE

Powód (...)Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w K. domagał się zasądzenia solidarnie od pozwanych J. K. i E. K. kwoty 55.198,56 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 10 stycznia 2020 r. do dnia zapłaty i obciążenia pozwanych kosztami procesu.

Postanowieniem z dnia 13 października 2020 r. Sąd Rejonowy w Pile zawiesił postępowanie wobec pozwanego J. K. wobec ogłoszenia wobec niego upadłości konsumenckiej, a wyrokiem częściowym z dnia 13 października 2020 r uwzględnił powództwo w całości w stosunku do pozwanej, zasądając od niej kwotę dochodzoną pozwem i obciążając kosztami procesu.

Pozwana zaskarżyła wyrok apelacją, domagając się jego zmiany i oddalenia powództwa oraz obciążenia powoda kosztami procesu za obie instancje, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Pozwana podniosła zarzuty: sprzeczności ustaleń sądu z treścią materiału dowodowego, naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc. przez dokonanie dowolnej oceny dowodów oraz naruszenia art. 5 kc. i 876 § 1 kc.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i obciążenie pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej okazała się zasadna, jednak z innych względów niż w niej podniesione.

Zarzuty apelacyjne nie zasługiwały na uwzględnienie.

Wbrew twierdzeniom pozwanej, na k. 50 i 51 akt znajduje się ostateczne wezwanie do zapłaty E. K., przy czym pozwana potwierdziła odbiór wezwania własnoręcznym podpisem, a z dokumentów na k. 41-49 akt wynika, że pozwana była informowana przez bank o braku terminowego regulowania przez pozwanego zaległości. Niezależnie od tego, zgodnie z §44 regulaminu udzielania kredytów i pożyczek konsumenckich Spółdzielczej Kasy (...), który był integralną częścią umowy pożyczki (kredytu konsumenckiego) nr (...) (zapis pkt. 35), pożyczkobiorca i poręczyciele byli zobowiązani powiadomić Kasę na piśmie o każdej zmianie adresu, w tym o zmianie adresu korespondencyjnego pocztowego.

Odpowiedzialność pozwanego (pożyczkobiorcy) i pozwanej (poręczyciela) wynikała z zawartej umowy pożyczki (kredytu konsumenckiego) nr (...). Umowa z dnia 15.09.2016 r. przewidywała na jaką kwotę została zawarta (52.000 zł), na jaki okres (od 15.09.2016 r. do 30.08.2026 r.), całkowitą kwotę do zapłaty na dzień podpisania umowy wynosiła (80.275,34 zł), oprocentowanie określone jako zmienne (na dzień podpisania umowy wynosiło 9,35% w skali roku), określała częstotliwość spłat (miesięczne raty w wysokości określonej w harmonogramie spłat). Umowa przewidywała, że pożyczkodawca mógł wypowiedzieć umowę w przypadku gdy pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat za co najmniej dwa okresy płatności po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy listem poleconym do zapłaty zaległych rat w terminie nie krótszym niż 14 dni roboczych od otrzymania wezwania pod rygorem wypowiedzenia umowy. Zabezpieczenie spłaty pożyczki stanowiło m.in. poręczenie bezterminowe E. K., która zobowiązała się do zapłaty kwoty 52.000 zł lub jej części powiększonej o należne odsetki, opłaty, prowizje i inne koszty przysługujące kasie w związku z wykonaniem umowy na wypadek, gdyby pożyczkobiorca nie wykonał swojego zobowiązania.

Pozwany J. K. zakwestionował roszczenie powoda lakonicznie, nie odnosząc się do faktów wynikających z dokumentów przedstawionych przez powoda. Nie mogło ono zostać uznane za skuteczne. W toku postępowania przed Sądem Rejonowym, pozwana E. K. nie kwestionowała okoliczności zawarcia umowy pożyczki, nie podnosiła też zarzutów związanych z zawartą przez nią umową poręczenia. Na rozprawie w dniu 13.10.2020 r. pozwana zeznała, że „poręczyła zobowiązanie mężowi”.

Nie mogło budzić wątpliwości, że powódka skutecznie zawarła z pozwanym umowę pożyczki, za której wykonanie poręczyła pozwana. Wobec opóźnień w regulowaniu bieżących rat umowa pożyczki została wypowiedziana, co skutkowało natychmiastową wymagalnością całej pozostałej do zapłaty przez pozwanego kwoty i solidarną odpowiedzialnością pozwanej jako poręczycielki.

Prowadzenie wobec pozwanego postępowania upadłościowego i zawieszenie postępowania rozpoznawczego wobec niego nie ma wpływu na dopuszczalność orzekania wobec pozwanej jako współuczestniczki sporu materialnej niejednolitej. Ogłoszenie upadłości konsumenta nie pozbawia wierzyciela prawa dochodzenia roszczeń od poręczyciela upadłego. Zgodnie z art. 491¹⁵ ust. 5 ustawy Prawo upadłościowe: „ustalenie planu spłaty wierzycieli nie narusza praw wierzyciela wobec poręczyciela upadłego oraz współdłużnika upadłego ani praw wynikających z hipoteki, zastawu, zastawu rejestrowego, zastawu skarbowego oraz hipoteki morskiej, jeśli były one ustanowione na mieniu osoby trzeciej. Ustalenie planu spłaty wierzycieli i umorzenie zobowiązań upadłego jest skuteczne również w stosunkach pomiędzy upadłym, a poręczycielem, gwarantem i współdłużnikiem upadłego.”

Poręczyciel odpowiada więc za długi upadłego dłużnika w pełnej wysokości i może zostać o ich zapłatę skutecznie pozwany w trakcie trwania postępowania upadłościowego.

Nie doszło również do naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 5 kc. Pozwana nie wskazała, dlaczego żądanie spełnienia świadczenia od poręczyciela stanowić miałyby nadużycie prawa podmiotowego.

Sąd Rejonowy nie naruszył także art. 233 § 1 kpc. – zarzut w tym zakresie nie został dostatecznie uzasadniony w apelacji, poza powieleniem argumentów omówionych wyżej.

Sąd II instancji zobowiązany był natomiast wziąć pod uwagę z urzędu naruszenie przez Sąd I instancji prawa materialnego.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (por. m.in.

wyroki TS w sprawach z powództwa (...) SA w B. z 13.9.2018 r. C-176/17 oraz z 7.11.2019 r. C-419/18) sąd krajowy zobowiązany jest z urzędu do badania nieuczciwego charakteru warunków umownych wchodzących w zakres zastosowania Dyrektywy Rady EU 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zatem w przypadku umów zawieranych przez przedsiębiorcę z konsumentami sąd zobowiązany jest z urzędu dokonać analizy treści umowy łączącej konsumenta z przedsiębiorcą pod kątem klauzul niedozwolonych zawartych w takiej umowie.

Pozwana przed Sądem I instancji nie podnosiła zarzutów zmierzających do podważenia skuteczności przedmiotowej umowy z uwagi na niedozwolony charakter jej postanowień, co jednak nie zwalniało Sądu Rejonowego od dokonania takiego badania z urzędu.

Sąd Rejonowy temu obowiązkowi nie zadośćuczynił, nie dokonując takiej analizy.

Badanie charakteru warunków umownych pod kątem ich ewentualnej abuzywności jest niezbędne dla ustalenia treści łączącej strony umowy i wynikającego z niej stosunku prawnego. Skuteczność lub jej brak – poszczególnych postanowień umowy decyduje bowiem o ich zastosowaniu do oceny roszczenia powoda.

Zaniechanie wymaganej analizy skutkuje w rezultacie nierozpoznanie istoty sprawy. Nie jest przy tym możliwe usunięcie skutków tego uchybienia na etapie postępowania odwoławczego, ponieważ pozbawiałoby to strony ich prawa do postępowania dwuinstancyjnego. Wymaga przy tym zaznaczenia, że w przypadku, w którym kontrola umowy w tym zakresie dokonywana jest z urzędu, a więc bez zarzutu konsumenta, konieczne jest jej zasygnalizowanie stronom, w szczególności przedsiębiorcy, w celu umożliwienia mu przedstawienia stanowiska w tym zakresie i tezy o braku cechy abuzywności zawartych w umowie postanowień.

W tym stanie rzeczy należało na podstawie art. 386 § 4 kpc. uchylić zaskarżony wyrok i sprawę przekazać Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Rozpoznając sprawę ponownie Sąd Rejonowy powinien ocenić postanowienia łączącej strony umowy przez pryzmat ich niedozwolonego charakteru, tj. zbadać, czy kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sąd Okręgowy zwraca uwagę przede wszystkim na postanowienia statuujące obowiązek poniesienia przez konsumenta opłaty przygotowawczej i składki na ubezpieczenie – Sąd Rejonowy winien rozważyć w szczególności, czy wysokość tych świadczeń jest ekwiwalentem wzajemnych świadczeń pożyczkodawcy i realnej ochrony ubezpieczeniowej. Po ustaleniu rzeczywistego zadłużenia pozwanej (uwzględniającego eliminację abuzywnych postanowień umowy) Sąd winien ocenić, czy zachodziły podstawy do wypowiedzenia umowy, postawienia roszczenia pożyczkodawcy w stan natychmiastowej wymagalności i wypełnienia weksla.

Ryszard Małecki